Nr. 74. Anulu XXIX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca's, Fói'a, candu concedu sjutórele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe ½ 5 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 3 Octobre 21 Sept. 1866.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tax'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Incurcatorii.

Atatu in legamente cu articolulu meu din Nr. 69 catu si cu observatiunea facuta in acelasiu Nr. la f. 275: cumca unii „romani au intru nimicu a sustiene, ca romanii au primitu uniunea si acum se afla pe calea legalitatii ungurene", s'a observatu, ca asié ceva nu érá bine a se spune in publicu, séu déca s'a spusu, se se fia anumitu numerulu aceloru romani unionisti carii in Transilvani'a se bucura de unu renume órecare, de auctoritate la poporu, pentrucá se scimu unde ne aflamu si cum stamu cu acea partita si se nu damu ocasiune la restalmaciri.

Lasamu ca noi niciodata n'amu presupusu in Transilvani'a ecsistenti'a vreunei partite unionistice romanesci si nici macar a unei clice, séu fractiuni, care in limb'a politicilloru este multu mai ne'nsemnatóre decatu o partita, ci noi amu vorbitu totudeaun'a numai de individii unionisti, — dar' apoi au nu e cunoscutu numerulu aceloru individi, au nu le sunt numele in gurile toturoru, au nu au obvenitu numele loru de atatea ori in foile publice si ce e mai multu, au nu sunt aceia ómeni cu destulu curagiu si caracteru, pentrucá se'si marturisésca simbolulu credintiei intregi, precum o au si facutu? Si eu unulu, oricatu se diferescu in opiniunile mele de acei barbati, imi scotu caciul'a dinainteu loru, pentruca 'si au curagiulu parerilloru, pe care ti le spunu órdienu, éra déca se intempla cá se se convinga despre contrariu, trecu érasi din convictiune in castrele politice, pe care mai nainte le combatusera, ceea ce s'a si intemplatu cu vreo doi trei si ceea ce se intempla in tóte tierile constitutionale.

Deci ne rogamu cá se nu fimu reu intielesi. Nu despre romanii unionisti a fostu vorb'a in Nr. 69, ca de aceia nu ne dóre capulu, ci a fostu despre acei cativa romani, carii de candu au inceputu „a face si ei politica," n i c i o d a t a nu'si avora vreo parere propria sigura, vreo macsima politica carea se le lumine cá unu falinariu prin intunerecu si negura, ci totudeun'a fusera clatinati cá treste'a, aruncati cá luntrea da valuri, astadi unionisti, mane Grossösterreicher, poimaine absolutisti, dincolo individualisti politici, apoi éra autonomisti, dupa aceea inca odata Grossösterreicher si érasi unionisti séu dualisti. Orice omu in lume se póte insiela in parerile sale cu privire la unu lucru, la o intreprindere órecare, odata inse totu iti mai alegi ceva si apoi remai pre langa ce tiai alesu, pentrucá ómenii se scia cu cine au a face si, tu inca se te linistesci in laintrulu teu. Ómenii inse, carii in politica nu se potu impaca niciodata ei cu sinesi, carii se incurca si implietecescu ei, incurca si ametiescu inca si pe altii, aru face mai bine déca s'aru lasa de ea si aru vedea de alte trebi. Toti cititorii naintati cevasi in etate 'si voru aduce aminte de acei cativa, carii in an. 1848 inainte de adunarea nationala din Blasiu erá unionisti intocma cá si Vesselényi, acelasi inse in decursulu adunarii se facura antiunionisti cá unu Barnutiu si jurara pe cele 16 puncte sub stégurí; cateva dile dupa aceea mersera la Clusiu, unde pusera cocarda ungurésca; dupa aceea mersera la Vien'a si Innsbruck spre a petitiona incontra uniunii, de unde inse la porunc'a ministrului Battyányi se re'ntórsera la Pest'a, unde se supusera ministeriului ungurescu pre candu acelasiu aici in tiéra implendu tóte prinsorile si temnitiele cu romani incepuse a si spendiura si impusca din ei. Pana aici tóte bine sunt de ertatu, pentruca nu toti ómenii au acea minte petrundiatóre, nici acelu instinctu fericitu, dupa care se se scia reculege inte in asemenea epoce cu totulu estraordinarie, intru care costa óresicare ostecéla a'ti tiené capulu la locu. A scapa inse dela Pest'a cá prin minune de mórte, a'ti audi dela ministrulu Szemere: ducetive in catrau veti vedea cu ochii, ca eu nu mai pociu sta bunu pentru viéti'a vóstra; a veni la Transilvani'a si a propaga uniunea inca si dupa esirea prochiamatiunii lui Puchner din 18 Octobre; a cede fricei si a trece sub stégulu negru galbinu; a sari preste doua luni pana la desperat'a mesura de a chiama pe muscalii din Bucuresci; a fugi la Vien'a si a luora acolo slaturea cu deputatii nationali; a'i parasi pe acia si a tracta separatu cu ministeriulu lui Schwarzenberg; a trece cu totulu in castrele absolutismului; a condamna in an. 1860/1 si absolutismulu lui Bach si uniunea séu ceea ce este totu una, dualismulu, si a sari in castrele lui Schmerling; a te lapada cu sunetu si resunetu de patent'a din Februariu pe care o ai acceptatu cu bratiale deschise si a te inchina sistemei lui Mayláth; a parasi si pe Mayláth et Eszterházy, adica pe conservativi, carii au inventatu individualitati politice cu total'a paralisare a nationalitatiloru si a sari drepta in staululu dlui Deák si in „legalitatea" din 1848, si apoi totusi a te mira, déca cutare barbatu de statu cu nume ungurescu strigá in tómn'a trecuta „meine Herren Sie sind rebellisch", ei, domniloru, se mai póte óre in lumea larga atata lipsa de constantia si asié usioratate de minte! Ce mai noroc, ca totusi se afla si altulu, carele respinse pe „rebellisch" cu tóta energi'a si demnitatea indata acolo pe locu.

Éca domniloru, cate este acea clica nefericita, prin carea se póte periclita nu numai la noi, ci ori si unde atatu patri'a catu si natiunea. Si ce ar dice óre nu numai regimulu, nu numai popórale conlocuitóre, ci si intrég'a Europ'a, candu natiunea romanésca ar avea cumplitulu destinu de a fi representata prin ómeni, carii ei insii nu sciu unde le sta capulu?

Pe la Clusiu si pe aiesa se vorbesce precum audimu, despre tramiterea unoru deputati, nu scimu la Pest'a ori la Vien'a. De catu deputati, carii se schimbe colóre cá si cameleonulu, mai bine se remanemu cu totii acasa si sa ne vedemu de alte calamitati ale nóstre.

Éca causele pentru care vorbiramu in Nr. 69 despre uniune asié precum s'a vediutu. Amu fi doritu adica, ca romanii se nu mai cada érasi in vreo cursa nóua, in catu se se vorbésca despre ei acelea ce densii nici n'au scintu nici n'au simtitu vreodata. —

G. Baritiu.

Blasiu Sept. 1866.

Unele observatiuni, la dechiaratiunile unoru barbati germani in Aussee.

Precum ne incunoscintiésa diurnalele, unii barbati germani mai insemnati, nu de multu tienura un'a conferintia in A u s s e e in carea s'au dechiaratu mai antaniu: „ca problem'a nemtiloru din Austri'a e a sustienea pusetiunea loru ceea vechia si legatur'a cu Germani'a" — cumca nemtii se mai dechiara pentru sustienerea pusetiunei loru vechi in Austri'a, ad. acea, ca ei voiescu se fia unu factoru principale in imperiu nu ne miramu tatse, — ca-ci decursulu istoricu, pusetiunea nationale in catuv'a, si mai vertosu starea culturei si indreptatiescu spre atare pretensiune, — dara candu barbatii alesi dintre nemti, se mai dechiara si acum pentru legatur'a cu Germani'a — de nu se intielege aci cea spirituale in cultura si scientie — nu ne potemu intipui, unde neaflamu. Se lasamu acum de o parte acesa, ca fiindune cunoscute tóte calamitatile, cate ni lea casionatu legatur'a in Germani'a pana in tristele dile dela Königgrätz, acum toti aceia, cari au sustienutu acestea legaturi aru trebui se se caiésca pentru pecatele ce leau facutu in acésta privintia, — déca acum si multimea slaviloru din imperiulu austriacu se vorr dechiará — pre basea indreptatirei egali de a tatea ori recunoscute solemnu, si dechiarate si mai solemnu in manifestulu din Sept. an. tr., — pre langa legatur'a s'a cu celalalti slavi din lume de cos. cu Rusi'a, éra ungurii cu f e d e r a t i u n e a d u n a r é n a, carea li o totu prepara acum de unu siru de ani Kossuth, Türr si Klapka, — déca s'ar dechiará si celelalte popóra ale imperiului pentru legaturi in afara, atunci unde se esimu, unde se fia Austri'a? — Atari manifestatiuni disolutórie numai cu dorere trebue se le védia si audia orsicare sustiriacu sinceru, chiaru dela germani!

Se adauge mai de parte, ca in continuarea dechiaratiuniloru aceloru barbati germani: „Se recunoscu, cumca dualismulu marginitu pre langa recunóscerea pertractarei comune a afaceriloru 'ntr'adeveru comune, e unic'a forma in opusetiune deplina catra federalismulu celu de inspaimentatu!" —

Noi in un'a atare recunóscere a dualismului din partea barbatiloru germani, o marturisimu apriatu, ca nu vedemu alta decatu mai antaniu continuarea nesuintiei spre disolutiune accentuata in dechiaratiunea premisa a aceloru barbati; vedemu inse a dóu'a si un'a nepotintia urmata de neconsecinti'a barbatiloru germani, cari sparienduse de nesce guri mari din diet'a din Pest'a lara redimu din laintrulu Ungariei, si asié desperandu de venitoriu — si sacrifica pusetiunea ce li se cuvine in concertulu popóraloru imperiului austriacu. — In adeveru, ca nóue ne pare de totu copilarésca idea aceloru barbati germani, cari mai voiescu a se teghiri tia in Viéu'a cu un'a multime de slavi nemultiumiti, si a vedé totu imperiulu imbracatu in disensiuni, decatu a se bucurá vediendu tóte popórale imperiului indestulite adunanduse de bunavoia in acceasi capitala spre pertractarea afaceriloru reservate parlamentului centrale prin diplom'a din 20 Oct. 1860! — cá asié acceasi capitala se'si capete interesale ce i competu, — si germanii in fapta se se bucure de antanitate; — se mai dechiara totu in acésta dechiaratiune federalismulu de inspaimentatoriu, si a cest'a pre candu dualismulu se enuncia de folositoriu! In adeveru óre cine póte fi asié orbu catu se nu védia, cumca pentru imperiu ce póte se fia mai inspaimentatoriu? au adica dualismulu cu taiarea imperiului in dóue parti separate si independente de catra olalta si inundate de popóra nuindestulite? ori federalismulu basatu pre diplom'a imperatésca din 20 Oct. 1860 cu autonomii provinciale moderate, si cu unu parlamentu centrale alu popóraloru indestulite adunate in resiedinti'a imperiale spre pertractarea afaceriloru militiei si ale finantieloru reservate pertractarei comune a representantiloru imperiului intregu?! —

Intr'atatea estravagantie, ce dupa diversitatea interesseloru diverseloru — nu popóra — ci capete sunt in stare a periclitá imperiulu cu totulu — credemu, ca a sositu timpulu, cá regimulu Maiestatii Sale aveudu insintea ochiloru: de o parte unitatea indisolubile a monarchiei, éra de alta parte indestulirea nationalitatiloru amesuratu cerintieloru timpului, si in urma zelandu si pentru sustienerea auctoritatii tronului, carele s'a enunciatu in modu solemnu insintea lumii in diplom'a din 20 Oct. 1860 si in manifestulu din 20 Sept. an. tr. se faca capetu toturoru estravagantieloru ce trecu preste marginea acestoru principia, si se purceda a aplicá in pracea acestea dechiaratiuni solemne ale Maiestatii Sale imperatului, in modu corespondietoriu cerintieloru timpului, si nu dupa interesele par-

ticulari ale unei ori altei fractiuni din imperiu! — Ca-ci suntemu tare convinsi, ca déca Maiestatea S'a imperatulu seau mai bine dicundu barbatii regimului voru porcede cu resolutiune intru esecutarea dechiarationiloru solemne ale Maiestatii Sale esprese in diploma'a din Oct., suntemu tare convinsi dicu, ca nu se voru nasce opuneri, si cari se voru nasce inca voru fi nepotentióse, facie cu demnitatea actului si cu potentiele imposanta ce va bineventá atari maiciritatea imposanta ce va bineventá atari pasi, numai se se respectesse pre basca acceasi diplóme *) interesele juste ale tuturoru popóraloru imperiului. — (Va urmá.)

Brasiovu 2 Oct. Mai multe. Eri se dete inceputu cursului scolariu la tóte institutele de aici, care din causa ca choler'a insufla frica in multi parenti, in anulu acesta voru fi mai pucinu impopulate. Spre odihnirea respectiviloru inse avemu voi'a dela on. comisiune sanitaria ale descoperi, ca cursulu cholerei a incetatu in Brasiovu. — Deschiderea institutelorn de invetiatura in tóta Ungari'a inca se amana pana in 1-a Novembre totu din caus'a cholerei, care domina pre acolo cu mare furia si cu deosebire in Pest'a si Bud'a.

— In duminec'a trecuta se serbá aniversarea asiediarii petrei unghiulare la gimnasiulu romanescu de aici, care di (a Sofiei pe grecesce, pe romanesce sapiinti'a, séu intielepciunea) se serbá si estu timpu cu o solemnitate atatu esterna catu si spirituala. Tenerimea romana gimnasiala in procedere cu flamur'a de colóre albastra-rosia in frunte — dimpreuna cu corpulu profesoralu ascultá servitiulu divinu, apoi adunanduse in sal'a gimnasiului dimpreuna cu preotimea precésa de prapori, dupa finirea osfestaniei, pre rom. santirea apei, tienú D. prof Dr. V. Glodariu de pe catedra o oratione fórte insufletitória si plina de invetiaturi in favórea cultivarii scientieloru de totu romulu, care merita a esi si in publiculu celu mare. — D. prof. St. Iosifu cu alta o. corespondiatória dede espresiune dulcei aduceri aminte de toti scelia, cu acaroru staruintia si spiritu sacrificatoriu s'a revocatu in viétia acestu asiediamentu scolariu. Nu sciu, déca s'a aflatu dintre patronii scólei careva, care cu ocasiunea acestei ceremonie se'si fia aratatu devotamentulu pentru cultur'a si luminarea generationii presente si a celei fitóre prin vreo fapta marinimósa, facundu vreunu stipendiu pentru juni bravi, inse pauperi, darduindu pentru museu séu biblioteca opuri luminatórie séu animandu zelulu si emulatiunea junimii studiése, ce se distinge in vertutile alumnarie, cu nesce premis stragatória si impentenitórie, pentru care bucurosu am servi cu locu de publicitate. —

Comunalu. In Sambat'a trecuta se tienú siediuti'a comunitatii centumvirale, in care intre altele se aduse unu conclusu, cá resolutiune la petitiunea veduvei repausatului senatoru Fabricius, prin care i se dete unu ajutoriu de gratia de 300 fl. v. a. in locu de pensiune, care o va cautá numiti'a veduva dela statu in puterea servitiului facutu statului pana la 1862 din partea sociului seu. — Dupa acésta otarire se facú propunerea, cá se se ie la pertractare introducerea publicitatii siedintieloru comunitatii centumvirale, tocma cum estiramu intr'unulu din Nrii lui „H. Ztg.“, ca in Sibiiu s'a si primitu publicitatea siedintieloru. Nemicu mai de doritu si mai de asteptatu decatu introducerea acestei publicitati, care o amu reclamatu toti civii, de atata timpu, si de atatea ori; totu ce ne ingana in sperantiele nóstre inse este, ca comunitatea — aflanduse numai 12 membri de facia — nu se afla competenta a decide asupra pertractarei obiectului acestuia, din care causa se si amana pre altadata. — Dupa catu scimu noi, comunitatea numai candu se afla 2 din 3 parti pote decide cu valóre legala asupra obiectelorn competentiei sale, si 'i damu totu dreptulu, ca fiindu numai 12 membri de facia a amanatu pertractarea acést'a momentósa. Ceea ce ne pune la miare inse este, ca aceasi minoritate de 12 membri si luá cu vreo cateva minute mai nainte orbésc'a cutesare, a decide unu obiectu, care tata tocma in manipularea averei comunitatii, aducundu conclusulu de a se dá din casa'a comunei pre anu cate 300 fl. — Noi credemu, ca erá mai lesne si mai favorabilu pentru comuna, cá cei 12 se fi decisu introducerea publicitatii, ca nimenea din comuna nu iaru fi tienutu de reu, facundu unu bine asteptatu de toti; ér' déca deciunea acestui obiectu s'a amanatu, de ce s'a potutu decide cestiunea de mai susu? pentruca neci in acelu obiectu nu erá siediuti'a competenta de a decide. Mai multu decatu tóte inse ne face a straanutá, cá cum amu fi cadiutu intr'o gripa de celea mai abstruse, cutezat'a observaro din „Kr. Ztg.“: cumca siedintiele comunitatii se tienura publice inca dela 1849?! Noi inca locuimu de 29 ani in Brasiovu, inse unu fenomenu cá acest'a de regula pentru Brasiovu, nu ne dete de ochi pana acum; — póte ca Dsa intielese siedintiele dela reuniunea industriala, unde se cocu si pregatescu tóte; — ma nitasemu, ca si la reportu in strat'a cea strimpta inca se tienu intre pocale disputari publice. —

Mustra de ingrigire pentru scóle si cultura. Scimu, ca intre America anglica de nordu, intre Mecsico si marea atlantica pre o suprafacia de 109.030 mile patrate cu o poporatione de 28 mil. se afla republic'a nordamericana, care se numesce si „statorile unite nordamericane“ statu, compusu die 31 state autonóme, 1 districtu si alte 4 teritóre cari dela 1783 scóse de supt domni'a mariei Britanie, fiendu la inceputu numai 13 state nedependente, se imultira la 31 staturi autonóme, care tóte laolalta facu unu statu politicu cu unu presidinte alesu pe 4 ani in frunte, si unu congresu statoriu diutrunu senatu si o casa a representantiloru, in care se afla representate tóte statele pentru tóte obiectele comune; ér' pentru causele interiore se ingrigesce fiecare statu cu autonomia deplina.

In statulu Massachusett, care numera la 994,670 locuitori se afla capital'a Boston plina, plina de fabrice si cu unu portu minunatu; are 138 800 locuitori. Acésta cetate a facutu pentru cultur'a poporului si in genere pentru crescerea tenerimi, pentru scóle si invetiatori si pentru procurarea mediulóceloru de cultura mai multu de catu ori ce cetate din lume. Pentru fiecare scolariu alu orasiului se dau cate 20 dolari cá didactru séu bani de scóla pe anu din mediulócele comune (unu dolaru cam taleru austriecu).

Scólele loru sunt totu atatea palatiuri; salariale profesoriloru sunt fórte bune, incatu nu au a se ocupá decatu de invetiarea tenerimi. Bostonenii privescu la scóla cá la cele mai bune institute de asecurare in contra vercarei neuorociri pre lume. Meseriasiulu de-acolo din veniciri pre lume. Meseriasiulu de-acolo din veniciri pre lume. Meseriasiulu de-acolo din venici

morirea sufletului fragedu cu órb'a memorare a unoru naratiuni lungi si grele de intielesu, . . . ale evreiloru la invetiarea coróra, nota bene, dela „sa“ nu mai erá nici o trépta transitionala pana la „Pentru rugatiunile“. De unde lesne urmá, ca afara de nescari frase morali imblatite antaiu numai cu memori'a, ca-ci tóta esplicatiunea aru fi fostu prea teologica pentru baieti de simplicitatea tieranésca, mai tóte cele invetiate de scolariu remanesu sterile cá si „petr'a scapariea iepuriloru.“

Atat'a, Dle Redactoru, nu spre laud'a bine-meritata a prea venerabilului autoru a ABCdariului si a cartii de cetire, ca-ci aru fi prea pucinu, si o sattelin de lauda ar cere unu condeiu cu multu mai demnu; ci numai spre scintia si demustrare la acei frati colegi, mai alesu la cei mai vechi, cari inca nu au introdusu aceste dóua scrieri pedagogice pentru scólele populare, despre care cu totu dreptulu dupa propri'a mi esperientia potu afirmá ceea ce mi dise, candu eramu si eu in gimnasiu, stimatulu directoru alu gimnasiului lut. din Sabesiu despre gramatic'a latina a lui Raphaelu Kühner, ca secúli n'aru poté produce alt'a insintea ei.

Avramu Benu'a,
(repausatulu invetiatoriu. R.)

Cronica esterna.

ITALI'A. Bande de insurgenti, borbonisti si din partid'a clericala, briganti si refractari cu colóre republicana, vro 2500 capete unu amestecu de contraste, turburara liniscea in 17 in Palermo Sicilie. In urm'a intrarii revoltantiloru in Palermo se intrerupe comunicatiunea, inse acum avemu sciri oficiale cumca regimulu tramitiendu trupe la Palermo a si nadusitu in 22 resoalarea.

— Pertractarile de pace cu Itali'a incau unu cursu mai favoritoriu. In 20 Sept. s'a inchisiatu in adeveru conventiunea despre preliminariele pacii, dupa care desdaunarea pentru detori'a generala s'a defiptu la 100,000000 si cans'a delimitarii granitieloru inca e aprópe de resultatu. Mai platesce dar' Itali'a 35 milióne.

— GERMANIA. Berlinu 20 Sept Armat'a fosta in resbelu intrá adi in Berlinu pe langa o pompa triumfala din cele mai alese; trofeele, flamurele, tunurile, salvele, intempinarile serbatoresci, multiamit'a regelui catra armata, dinea la regele redicara entusiasmulu armatei si alu poporului. Regele la dinea redica unu toastu multiumindu poporului si gloriósei armate si fini cu: „se traiésca armat'a mea, poporulu in arme, se traiésce patria!“ Totu in 20, cá entusiasmulu se fia mai complinitu, se publicá legea incorporarii Anoverei, Hasiei, Nassaviei si a Francofurtului, unde dela 1.a Octobre intra in activitate constitutiunea prusiana. Legea e votata de camera si sactionata.

— Perderile in resbelulu din urma cu Prusi'a Diurnalulu oficialu „Preus. Staatsanzeiger“ publica perderile din ambe partile in cifrele urmatóre: Prusiani prinsi, perduti 4 oficiri si 1692 fetiori. Din partea austriaciloru si a aliatiloru loru 528 oficiri si 35 932 fetiori. Afara de acestia in lazaretele prusiane mai erá 411 oficiri, 13,935 armasi.

Raniti si remasi morti din partea Prusiei 164 oficiri, 2573 ostasi, dintre cari, dupa repórtele spitaleloru murira in urm'a raneloru 143 oficiri, 5454 fetiori; insintea dusmanului raniti 562 oficiri, 14,630 fetiori.

In partea austriaciloru si aliatiloru loru raniti cum se dise mai susu: 411 oficiri si 13,935 fetiori. Numerulu celoru remasi pre campulu bataliei si alu celoru raniti, cari nu cadiura in prinsóre prusiana, nu e conoscutu.

Perderile in tunuri si flamure: din partea Prusiei nimicu. Din partea austriaciloru si aliatiloru loru: 486 tunuri si 31 stéguri si etandarte.

ROMANI'A. Bucuresci. Cu luarea mesureloru de reducere in armat'a nostra, voru fi incetatu credemu, si spaimele cele desierte pre la dv. despre o eventuale invasiune a armatei romane in Transilvani'a. Sciti de unde esise, intre altele, acele faime? Ele s'au respanditu mai multu din partea voluntariloru, cari dicundu ca nu se potu tiené la batasia, in locu deschisu, contra Turciloru la Dunare, cereau cá se fia comandati intr'alta parte, pe unde sunt locurile mai delurose mai muntósa si positiunile mai bune. Afara de acést'a intre voluntari intrasera mai multi servitori unguri, cari se inrolase pe langa conditiunea de a fi dusi in contra nemtiloru. Ambele s'au promisu si unór'a si altor'a cá din gluma. — Dar precatu au fostu aceste sciri de fabulose, atatu erau mai ridiculóse amenintiarile unoru jurnale nemtiésci cumca vitejii locuitori ai Ardélului, unguri si sasi, se voru opune cu tóta puterea hordeloru romanesci. Acei jurnalisti, séu mai bine, acei corespondenti nitasera asi observá siesi ca ostirea romana (regulata si bine esercitata, nu horde) nu erá pe atunci (Iun. — Aug.) cu nemica mai pre josu nici la numeru, nici la curagiu, cá cea dela 1599 Oct. 18. Eara dloru vitegii cu ce erá se i-se apuna? Cu ciomege . . . Si oe erá se patia alta, de catu ceea ce patise in campulu panei, langa Oiestia, dela Turci, candu o parte se ascunsese in tufisiu, alta parte sarise in Muresiu, de unde si cunoscutulu proverbu, totu in limb'a sasésa. . . . Nu vorbimu aci de ostirea imperatésca, care precum se scie nu erá nici de sementia prin Transilvani'a fiindu tota soósa la marginea imperiului, in contra dusmanului de nordu si de sudu.

Acum afle toti dela dv. cumca betalionele de voluntari s'au desfiintiatu catesi patru. Armat'a cea regulata s'a redusu la jumetate si póte se va mai reduce din cans'a economici ce este a se face cu tesaurulu celu desiertatu. Salariele functionariloru dela 300 lei (pre luna) in susu s'au redusu ca 30% pre tempu de 6 luni. Multe functiuni mai mici si de prisosu s'au casatu. Omenii nostri de statu nu mai voru se imiteze pe staturile cele mari pana si in datoriele cele mari pana si in datoriele publice. Bine si facu. Tóte economiele posibili sunt bune provisorie, atara de cele facute in ramulu instructiunei, unde economi'a póte fi pagubitoria viitoriului natiunei.

Dupa recunóscerea principelui Carolu din partea Turciei si a poteriloru garanti, ostirea se mai póte inca reduce, cá se remana numai stat'a, catu este de trebuintia pentru securitatea publica si liniscea interna a locuitoriloru, care pre la otasia se póte sustiené de catra guard'a civica, ce e mai pre totu locului organisata si bine adjustata. Cu uniformarea imbracamintei merge mai greu, dar' acést'a nu este partea esentiale a soldatului.

Corespondentiu'a „Romanului“ din Alb'a Iulia, prin care se biciuiescu si nostri, cum li se cade, pentru neparticiparea la adunarea generale a asociatiunei literarie romano-transilvane, a produsu aici óre-care sgomotu. Multi diceau ca pentru ce n'au fostu incunoscintiati in scrisu, ori prin telegrafu, la Brasiovu séu la Mehadi'a ori la Vien'a, pre unde se aflau petrecundu? ca ci bucurosi aru fi meraa la adunare, dar' n'au sciutu diu'a ci. Pentru ce n'ati cetit'o in diurnale? li se respunse. Diurnalele nóstre Bucurescene) sunt de vina, pentru ce n'au reprodusu anunciulu din diurnalele ardelene, reflectara cei mai multi, si — avura tóta dreptatea. . . .

S.

Bucuresci 16/28 Sept. Este cunoscutu, cumca in tempii din urma facura israeliti, mai vertosu cei golani din Galiti'a una formala invasione in Romani'a, fara cá se le fi pusu cineva intrebarea, déca au cu ce trai, se nu cadia spre sarcina tierei cu siretu'a si insielatori'a loru. Ne aducemu amente si de petitiunea data la camera din partea Moldovei, care ceres a se pune stavila periculului, ce amenintia tierei din partea jidovimii, care a inundatu Romani'a in numeru aprópe de 500.000. Candu fù Domnitoriulu Carolu in Iasi inca i-se dede unu memoriulu, in care se cuprinde si punctulu in obiectulu acest'a. Acum cu mare bucuria publica diurnalele Romaniei unu diurnalu alu consiliului de ministrii, prin care se iesu mesuri a se opri cu totulu intrarea atatoru ómeni periculosi, falsificatori, camatari, s. o. l. Diurnalulu suna in „Trompet'a“ asié:

„Consiliulu ministriloru.

Diurnalu. In siedinti'a s'a de astadi, Sept. 6, an. 1866:

Luandu in bagare de séma referatulu dlui ministru de interne, sub Nr. 19.634, prin care aréta ca in contra intrarii in tiéra atatoru ómeni fara midilóce de vietiuire, cari n'au alta industria de catu esploatarea locuitoriloru muncitori prin fraude si coruptiuni, s'au prescrisu in legi la art. 94, capitolulu 3-lea din regulamentulu organicu alu Moldovei, si in dispositiunile dela paginile 511 si 526 manualulu administrativu partea I, ca intrarea in tiéra, mai alesu a israelitiloru veniti din Galiti'a, autoritatile frontariloru se nu le permita de catu dupa una scrupulósa cercetare si dupa ce se voru asigurá ca potu avé midilóce de a vietiui, fara se alerge la cartagiuri de camata si de falsificari de totu felulu; si ca, negligerea dupa vreme a acestoru dispositiuni, au lasatu ocasiune israelitiloru de asemene categoria, se se strecóre neincetatu in tiéra.

Consiliulu unindu-se cu propunerea dlui ministru de interne, din mentionatulu referatu:

Hotaresce:

Se se reinnoiésca mesurele aici mentionate pentru a se opri cu totulu intrarea in tiéra a ómeniloru de categori'a mai susu aretata.

Dispositiunile aici coprinse, se voru aduce la indeplinire de catra domnulu ministru de interne, prin intielegere cu domnulu ministru de resbelu, dupa ce se va castigá mai anteiu inalt'a aprobare a Mariei Sale Domnului.

Ioane Ghica, I. Cantacuzinu, I. Stratu, P. Mavrogheni.

Aprobatu si de Domnitoriu.

— Asupra hotiloru de bani publici aflamu din scrisori private dela 27/15 Sept., ca in acea di a fostu la tribunalu correctionalu o infaciosiare de mai multi compromisi, intre carii si librariulu G. Iosnidu, despre care mai fusese vorb'a. Intr'accea foile din capitala ne mai aduce si urmatórea scire:

Inca unu faptu laudabile alu ministeriului actuale. Unu prevaricatoru de bani publici, a nume G. Petrescu, care ocupá functiunea de directóre provisoriu alu oficiului statistecu din ministeriulu de interne, dovediti, se dice, ca in unire cu cativa impiegati dela tipografi'a statului a pagubitu pe statu cu sume enorme in profitulu loru dela contractulu pentru furnisarea charthiei necesaria acestei tipografie, s'a datu in judecata si astadi se afla tramisu la puscaria.

Una asemene mesura eficace s'a luatu de catra guvernulu actuale de mai nainte si in privinti'a unoi fostu casieru alu politiei capitalei, anume I. Poltinénu, cum si in privinti'a unoi comisariu finantiale a nume Vacarescénu, cari pentru abusuri de bani publici se gasescu astadi intemnitiati.

Credemu ca numai cu chipulu acest'a se vor puté infrená si stavili abusurile de totu felulu ce se comitu de catra aceia cari sunt lipsiti de consciinti'a si de onóre, si de aceea laudamu din tóta anim'a aceste fapte ale guvernului actuale.

Ni se spune din judetiulu Dambovitii'a, ca Dumineca, la 20 Sept., fiindu buleiu la Cornesci pe care l'a visitatu si M. S'a Domnitoriulu impreuna cu d. ministru de interne, M. S'a a cumparatu tóte margelele si alte obiecte cu cari se parésa fetele de satu si le a distribuitu pe la fetele si nevestele ce se gaseau in buleiu dicundu-le: luati, luati.

Fete si neveste, gramada in faci'a multimii de obiecte ce li se oferi'a de catra Domnitoriu, se intreceau a'si alege cate unu suveniru dela suveranu.

Apoi M. S'a vediendu mai multi tierani desculti a ordonatu se li se cumpere si se li se distribue mai multe pareche de opince.

— Totu „Trompet'a“ referésa despre cursulu Dlui Hajdeu, tienutu la 23 Sept., despre originea si institutiunile Daciloru, prin care dovedi in simbure, ca dacii nu au pututu fi esterminati, ci s'au contopitu cu romanii prin femeele loru — si ca lituanii sunt descedentii puri ai daciloru, dela cari a remasu poesi'a intre romani, pentruca doin'a dela lituani, are acelasi intielesu cá si doin'a romanésca. Datin'a romaniloru de a romanisá popórele subjugate prin tramiterea soldatiloru legionari cá colonisti, cari apoi se imultira prin casatorii cu femei barbare, devenite nevestele ostasiloru, e unu ce naturalu, si atat'a afinitate dacica istori'a nu o denéga, inse multimea colonistiloru, ce o pututu atatu de multu romanisá, in catu abia se afla in limb'a poporului nostru unele cuvinte dacice, presupune, ca in vinele nóstre curge sangele soldatiloru adusi de Traianu, fara se avemu vreunu tipu espresivu de daci. Ar' face mai mare meritu pentru nationea romana D. Hajdeu, candu ar face cercetari istorice dimpreuna cu toti ceilalti archeologi, pentrucá se implinésca lacun'a istoriei intre romanii moderni si intre romanii bizantini, si caroru mosteni suntemu

— „Romanulu“ anuncia, ca orasiulu Mizilu, in judeciulu Buzeu, a arsu mai de totu, intr'o singura óra aprópe la 3000 case, incatu poporimea e muritória de fóme!

Ne miramu, ca fratii nostri din Romani'a,

nu se ingrigescu mai deaprópe si mai tmpuriu in contra or-caroru eventualitati elementari prin infiintiarea unei asociatiuni preste tóta tiér'a, care pentru astufeliu de casuri se sara intr'ajutoriu la asemeni nenorociri prin focu, deobleganduse fiscare romanu, celu pucinu diu indemnulu indurarii crestinesci a contribui una arunc atura, ce ar cadé pre fiscare romanu dupa numerulu membriloru asociatiunii la atari nenorociri, si candu ar fi d. e. 5 milióne de membri de caracteru solidu, si cu conscientia séu a nima curata, dar' nu mancatori, tragai si dilapidatori, candu ar contribui la atari nenorociri, numai cate unu gologanu doi, s'ar puté dá ajutoriu nu numai pentru traiulu vietiei, ci si pentru introducerea cladiriloru de pétra mai pucinu espuse elementului, incatu in vro-cateva dieci de ani s'ar inaltiá si bordeiele! la nesce case curatiele, cari se dè unu prospectu calatoriului de industria civilisata — care ar dá facia Romaniei de unu statu in tóte plasele lui cultu si redicatu din noriulu! — Poteti, numai se vreti!

„Monitorulu“ din 14 Sept. publica unu decretu, prin care se revóca din consiliulu permanente alu instructiunii ddnii Eustatiu Caligari, Paulu Viorénu si Dr. N. Turnescu pentru multele ocupatiuni, si se numescu membri D. A. Treb. Laureanu, profesoru la facultatea de litere, D. Smeone Marcoviciu, vechiulu profesoru si eforu si Alecsiu Marinu, prof. D. Laureanu va fi v. presiedinte alu acestui consiliu. — Ofrande pentru statu se facu mereu atatu din partea privatiloru catu si a comuneloru. D. e. comunele din judeciulu Bolgradu au oferitu sum'a de 32.000 lei. —

In momentulu de facia causa orientala ocupa mai multu atatu diurnalistic'a catu si diplomati'a. Pre candu Rusi'a incuragiaza incingerea ei, ambasadorulu turcescu spriginitu de alu Angliei si alu Franciei amenintia a rumpe relatiunile cu Greci'a, din causa agitatiuniloru, ce le spriginesce regele Georg in contra Turciei, cari pe di ce merge devinu totu mai amenintiatóre. Candiotii primira prin o proclamatiune alui Mustafa Pasia unu terminu de 5 dile pentru cei ce vréu se se supuna, si apromite vindecarea gravaminelor. 500 femei si prunci candioti, ce erá ascunsi in nesce vidiunii de fric'a resbelului se macelarira din partea turciloru. — In Serbi'a principele a mersu la tabera si reclama desiertarea fortiloru de garnisóna turcésca. In Epiru, Albani'a, Tesali'a si Bulgari'a ferbe, ér' Franci'a si Angli'a se nevoiescu a mai nadusi crumperea causei orientale.

Preaplecata rugamente catra ddnii filologi.

(Urmare.)

Se mai vedu in scrierile moldavo-romanesci inca si alte restatiuri, intrecaturi, anostaturi cá de copii atatu in ortografia, catu si in formele gramaticale, nu incape inse nicideocum in cadrulu unei fói politice a le culege si enumera pe tóte, éra scopulu nostru inca este numai a reflecta la ele pe ddnii filologi si a'i rugá cá se se dea odata de capu, se nu mai sufere de ecsemplu: accusare, Aprilu Septembriu, Octobriu, Novembriu, Decembriu, (de ce nu si Aprileiu, Septembreiu, Octobreiu, Novembreiu, Decembreiu, profesoreiu, directoreiu?), inforantia si altadata ignorentie, apoiu, anfrina, rámas (remasu), rúspuns rau (riu, rivus), taktica, simbatia, eprónćena, glnerariu etc.; apoi formele: ei cere, ei face, ele dórme, zace, noi vedurem, tacurem, él calificé (ind. nr. sing.), ministrii platesce lefile etc. Unii érasi s'au inebunitu in d codatu, in catu pana si zarzavatu (verdetiuri), zavera (fuga) si alte cuvente curatu bulgaresci séu si grecesci le scriu cu d. Pana in diu'a de astadi mai sunt chiaru si publicisti, carii in siepte ani inca n'au invetiatu a scrie nici numele fostului Domnu, ci iliu scriu Cusa, Cuza, Cuda. Éra moravu, acelu terminu corcitu si desiuchiatu, scornitu nu mai sciu de cine, prevaricatu in limba pe forisiu, acum iliu afli pana si la dn. Eliadu, precum afli in „Romanulu“, pe puterieu, la care de vei pune accentulu pe i, precum si trebue se se puna, atunci iliu infratiesci cu cucurigu. Me rogu cá ddnii filologi se nu mai astepte multe conferintie, ci asupra unoru termini cá acestia se'si dea parerea, cá si inca asupra unoru intrudusi pe dincóce, precum ordu, debue etc.

Se pare in adeveru, ca in scólele moldavo-romanesci gramatica romanésca si cea latinésca se mai invétia totu reu, din causa ca atati scriitori nu pazescu nici macar regulele elementare.

Dupa acestea dati'mi voia a pune inca numai vreo trei patru intrebari catu se póte mai modeste mai alesu ddloru filologi ardeleni si ungureni.

Dn. canoniculu T. Ciparíu dice in prefatiunea gramaticei sale curatu: „Gramatec'a presente s'a scrisu dein punctu de vedere istoricu. „Limb'a unui poporu fiendu si ea fapta istorica „si prein urmare adeveru istoricu, de aci numai „incape indoiela cá si in gramateca sunt de a „se face cercetari seriose cuscientiose si gramatec'a limbei are a se fundá „pre basi istorice.“ Si érasi:

„Pre aceste basi istorice, er' nu pre forme „imaginarie, au pre vre unu singuru dialectu „mai speciale, avù de cugetu autoriulu a fundá „acesta gramateca de limb'a rom.“

De altmintrea eu recomandu toturoru amiciloru limbei si literaturei romanesci citirea intregei prefatiuni, ba a gramaticei intregi aici citate; adaugu apoi, ca eu din parte'mi am primitu acésta regula statorita de dn. Ciparíu inca de candu a publicatu das Principiale in „Organulu luminarii“ carele esise intre 1847 si 1848 in Blasiu, m'am si intocmitu dupa acea regula; n'am primitu inse si nu pociu primi cateva escepciuni dela acea regula, escepciuni numai de acelea, pe care dómne fererce nu le face unulu séu altulu, ci le face natiunea romanésca intréga in numeru de optu milióne suflete.

Sunt adica unele forme gramaticale, vechi, istorice, minunate, pe care nu le mai poti audi nicairi in tóta romanimea, séu de si audi pe un'a séu alt'a, inse numai ici colea cá provincialismu parasitu de tóta cecalalta lume romanésca. Este érasi o multime fórte mare de cuvente, pe care optu milióne de romani le pronuncia acum in dilele nóstre in véculu alu 19-lea intocma in acceasi forma preste totu, éra nu asié precum se scriu ele de cativa ani incóce pe la noi, pentruca in acésta forma natiunea le ia de archaismi, de vechituri, la care nu mai voiesce a se re'ntórce.

Cine a facutu limb'a romanésca? O a facutu natiunea romanésca.

Cine a facutu istori'a romseniloru? O a facutu totu natiunea, poporulu romanescu.

Imi place si mie fórte multu a aduce in legamente strinsa istori'a cu limb'a si viceversa; e inse curatu preste putintia a re'nviié istori'a, dinainte de un'a mii si de dóua mii de ani intru tóte partile ei si a o substitui in locuiu istoriei pe care natiunea romanésca si-o face astadi. Intocma asié nu pociu eu crede ca se afle putere pre pamentu, carea se fia in stare de a constringe pe optu milióne suflete cá se scrie si se vorbésca limb'a intocma asié precum s'a scrisu si vorbitu acceasi inainte cu un'a séu cu dóua mii de ani. Ddnii filologi sciu mai bine decatu noi laicii, care este diferinti'a intre limb'a lui Moise, a lui David, a lui Mateiu evangelistulu si a talmudului, — intre limb'a lui Omeru, a lui Plutarchu, a Bizantiniloru si a Greciloru moderni; intre limb'a celoru 10 table, intre a lui Ciceronе, a lui Petrarca si a italieniloru din dilele nóstre. Celu pucinu in cate un'a mii ani natiunile inca suferu modificatiuni pana si in organele vorbirii, pentruca si in acestu punctu legea naturei este mai tare decatu ómenimea intréga. Meritulu ómeniloru invetiati nu sta intru a da peptu cu legile naturei, nici cu riulu celu rapitoru alu istoriei unui poporu, ci sta intru a conduce pe intieleptiesce, pentrucá se nu fia amagita a se abate din calea sa. (Va urmá.)

Nr. 1202/civ. 3—3

Edictu.

Din partea judecatoriei singulare Branene in Zernesci se face cunoscutu, cumca cu resolutiunea judecatoriei districtuale Fagarasiane din 29 Augustu 1866 Nr. 1755/civ. s'a concesu la cererea lui George Iarga Sarceanu vendiarea realitatiloru lui Ioane Zecheriu din Sohodolu pentru o detoria de 360 fl. v. a. c. s. c. Terminulu de vendiare s'a defiptu pe 10 Novembre 1866 si pe 24 Novembre 1866 totudeuna la 10 óre a. a. in faci'a locului in Sohodolu (Branu). Realitatile destinate spre vendiare si pretiuite cu 400 fl. v. a. sunt urmatórele:

1. Cas'a de lemnu cu curtea in Sohodolu sub Nr. top. 1422.
2. Gradina sub Nr. top. 1400 de 400 □°
3. Agrulu „ „ „ 1430 „ 565 □°
4. Fenatia „ „ „ 1424 de 1 jug. 753 □°
5. Agrulu „ „ „ 1425 de 2 jug. 1500 □°.

Aceste realitati se voru vinde numai la alu 2-lea terminu sub pretiu. Conditiunile de vendiare se potu vedea mai deaprópe in cancelari'a acestei judecatorii. Aceia, cari au castigatu vreunu dreptu asupra realitatiloru de susu, au asi insinua pretensiunile loru pana la terminulu vendiarei, ca la din contra nu se voru mai considera. —

Zernesci in 7 Septembre 1866.

Dela judecatori'a singulare Branéna.

Nr. 83—1866. 3—3

Edictu.

Alecsandru Comes gr. cat. din Orasti'a parasiandusi cu necredintia pe legiuit'a s'a muiere Sanda Bocsa gr. res. acum de 9 ani nepotandause erai unde s'ar tienea, se provocá prin acestea, ca in terminu de unu anu si o di dela datulu de astadi se se presentése inaintea subscrisului — ca alsa se se póta incepe procesulu divortiale urdiendu de catra muierea s'a — cá la din contra si fara de densulu se voru urma celea prescrise prin legile matrimoniale.

Cudjiru 16 Sept. 1866.

Georgiu Bercia, protopopu.

Nr. 204. 3—3

Escriere de concursu.

Pentru ocuparea statiunei invetiatoresci la scól'a comunale gr. cat. din Salua in districtulu Naseudului se escrie concursu pana in 15 Octobre cal. nou a. c., cu carea este impreunatu unu salariu anualu de 180 fl. v. a. cortelu liberu si gradina.

Doritorii de a capatá acésta statiune au se'si sustiéna aici pana la timpulu indicatu cererea s'a motivata cu urmatórele documente:

1. Carte de botezu si ca sunt gr. cat.
2. Ca au absolvatu gimnasiulu inferioru séu celu pucinu scól'a normala de 4 clase in cursulu preparandiale.
3. Cei ce voru fi sierbitu cá docenti testimoniu despre prestatiunile de pana acum cá invetiatori, precum si despre purtarea loru morale si politica.
4. Se potésca cá concurentii se fia cunoscutori buni de tipicu bisericescu si cantareti, de óra ce acestia se voru preferá. Se intielege de sine, ca aceste documente trebue facute in form'a prescrisa si timbrate.

Dela inspectoratulu scol. gr. cat. ale districtului Naseudu in 8 Septembre 1866.

Gregoriu Moisi,
vicariu episcopescu alu Rodnei.

CONCURSU.

In comun'a Avrigu, scaunulu Sibiiului statiunea notariala, cu carea este impreunata unu salariu anualu de 420 fl. v. a. si cuartiru naturale, precum si alte accidentii legale, au devenitu vacanta, pentru acarei ocupare se deschide prin acésta concursu pana in 3/15 Octobre a. c. cu acelu apriatu adausu, ca dela concurentii se cere pre langa altele, cunosciinti'a temeinica in vorbire si in scrisóre a limbei romanesci.

Avrigu in 7/19 Sept. 1866.

3—3 Officiulu comunale.

V. Ne miramu, ca pretindeti, ce nu se cade. N. C. pe Ternava. De aici merge mereu. Acolo se se caute.

DDnii restanti cu intristatóriele credite se binevoiésca a nu mai amanà refusal'aloru, cá se nu ingenunchiamu. — Cei remasi detori din anii trecuti din 1-a Nov. incolo, nu se voru mai crutia. —

Cursurile la bursa in 2. Oct. 1866 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	6 fl. 7 cr. v.
Augsburg	—	—	126 „ 25 „
London	—	—	127 „ — „
Imprumutulu nationalu	—	—	62 „ — „
Obligatiile metalice vechi de 5 %			67 „ 55 „
Actiile bancului	—	—	723 „ — „
„ creditului	—	—	183 „ — „

Obligatiile desarcinarii pamentului in 21. Sept. 1866:

Bani 63·50 — Marfa 64·50

Redactoru respundietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparialu lui
JOANE GÖTT si fiiu HENRICU.